

ження Коні, вона знаходить повну гармонію як в плані фізичного задоволення так і душевної стабільності. В гармонійних відносинах Коні і Мелорза “виявлені ритми самої природи” [5, 241].

Серед природних явищ, включених у міфосистему Лоуренса, важливою є міфологема райдуги. Як гама різнобарвних людських стосунків вона є символом надії на відродження гармонії духовного та тілесного у житті людини, яке призведе до нового етапу в розвитку людської цивілізації. Небесні світила: сонце, місяць, а також райдуга, стають в романах Лоуренса ключовими символами, що підкреслюють органічний зв'язок людини з природою, які нагадують їй, що вона не громадський гвинтик, а невід'ємна частина Космосу. Як гама різнобарвних людських стосунків райдуга є символом надії на відродження гармонії духовного та тілесного у житті людини, яке призведе до нового етапу в розвитку людської цивілізації. Кохання Урсули та Антона Скребенського в романі “Райдуга” завершується розривом. І все ж віра у майбутнє живе в її душі. Вона пов'язана з очікуванням дитини. Коло життя не замикається. У фіналі роману виникає образ райдуги, що з'являється в небі; цей образ символізує закладену у крові людини життєву силу.

Отже, в творчості Д. Г. Лоуренса природі відводиться першорядне значення, вона тісно взаємопов'язана з людиною. Його почуття на фоні природи самим безпосереднім чином відбиваються в текстах, переходячи на героїв, які самі починають розвивати авторське світовідчуття. Лоуренс традиційно залучав опис пейзажу в гармонії з почуттями персонажів, показуючи їхній емоційний стан та життєву непохитність.

Список використаних джерел

1. Лоуренс Д. Г. Женщины в любви: Роман / Пер. с англ. Е. П. Колтуковой. – СПб.: Азбука, Азбука – Аттикус, 2012. – 640 с.
2. Лоуренс Д. Г. Коханець леді Чаттерлі : роман / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України; пер. Радієнко Д. О. – Х.: Фоліо, 2005. – 382 с.
3. Лоуренс Д. Г. Любовник леді Чаттерлей: Роман, новеллы / Пер. с англ. Предисл. В. Чухно. – М.: Эксмо, 2007. – 736 с.
4. Britton D. “Lady Chatterley”: The making of the novel. – Univ. Hyman, 1988. – 300 p.
5. Schneider D.J. Lawrence: The artist as psychologist. – Univ. press of Kansas, 1984. – 313 p.

Summary. In the article was given characteristic of the visual seeing of landscape in the D.H. Lawrence works. It has investigated the relationship between the main heroes and natural elements and influence such elements on the fate of characters.

Key words: a landscape, view, pantheism, element, water, fire, earth, wood, sun, moon, rainbow.

УДК 821.111-1.09'06

О.В.Лівицька

АКТИВНІСТЬ ЕПІТЕТНИХ СТРУКТУР У ЗБІРЦІ Т. ЕЛІОТА “POEMS”

У статті розглядаються епітетні структури, які функціонують у збірці Т. Еліота “Poems”. Особлива увага приділяється архітектонічним модифікаціям епітетних структур. Встановлюється їх функціональна значимість для поетичних текстів, з'ясовується їх роль для характеристики тих чи тих образів, розкриття основних ідей Т. Еліота, які відображені у збірці “Poems”.

Ключові слова: архітектоніка, епітетна структура, одивнення, Т. Еліот.

Поетія Т. Еліота є важливою складовою не лише англійської літератури, але й світової літератури ХХ ст. Помітне місце серед його поетичних творів посідає збірка “Poems” (1920) [17, 37–57], яка була опублікована в Лондоні в 1919 р. Вірджинією й Леонардом Вульф у “Хогарт-прес” («Hogarth Press») під назвою “Ara Vos Prec” (“Я Вас прошу”). Відомо, що “Ara Vos Prec” – слова провансальського поета Арнаута Даніеля, образ якого Данте ввів у фіналі ХХVI пісні “Божественної комедії”, вклавши в його вуста кілька строф провансальською мовою. Поетична збірка “Poems” – зібрання із 12 віршованих творів, 4 з яких написані французькою.

Вивчення поезій, що увійшли до збірки “Poems”, знаходимо в працях англійських, російських і українських дослідників. М. Бент у дисертації “Метафора в поезії Томаса Стернза Еліота 1910–1920-х рр. в світлі його естетичної теорії” [1] присвятила підрозділ збірці “Poems”. Л. Статкевич визначила форми і функції інтертекстуальності в ранніх поетичних текстах Т. Еліота [12]. Інші дослідники, такі як К. Петрайдс [18], О. Половінкіна [10], О. Ушакова [14], Д. Чайлдз [16], перей-

малися стосовно змісту поезій, їхнього пафосу. Однак немає робіт, присвячених епітетній системі збірки “Poems”, яка є важливою для повноти визначення основних ідей поетичних текстів, характеристики образів і конкретизації понять.

Варто зазначити, що в коло цього дослідження увійшло 8 поетичних текстів, написаних англійською мовою, які становлять основу збірки “Poems”. У зверненні до статистичних підрахунків було встановлено, що 8 поезій Т. Еліота складаються з 324 віршів, 159 з яких насичені епітетними структурами. У процентному співвідношенні це становить 49 %. Майже половина віршів збірки містить епітетні структури, що є доволі високим показником. Детальніше про процентний показник у кожній поезії можна відстежити в таблиці:

Назва поезії	Gerontion	Burbank with a Baedeker: Bleistein with a Cigar	Sweeney Erect	A Cooking Egg	The Hippopotamus	Whispers of Immortality	Mr. Eliot's Sunday Morning Service	Sweeney Among the Nightingales
Заг. к-сть віршів	75	32	44	33	36	32	32	40
К-сть віршів з епітетними структурами	39	13	20	10	20	18	20	19
Процент віршів з епітетними структурами	52%	41%	45%	30%	56%	56%	62%	48%

Звідси, стає зрозумілим, що дослідження епітетних структур у поетичній збірці “Poems” Т. Еліота потребує уваги, а, отже, є актуальним. При розгляді епітетної системи поетичних текстів Т. Еліота насамперед були використані праці О. Грабовецької [5], О. Кінцак [7], Т. Онопрієнко [9], Л. Турсунової. [13] та ін., які брали до уваги англійський матеріал.

Звернімося до розгляду назв поетичних текстів збірки “Poems”: “Gerontion” (“Геронтіон”), “Burbank with a Baedeker: Bleistein with a Cigar” (“Бербенк при “Бедекері”, Блейштейн при сигарі”), “Sweeney Erect” (“Суїні випроставшись”), “A Cooking Egg” (“Яйце, що готується”), “The Hippopotamus” (“Гіпопотам”), “Whispers of Immortality” (“Пошепти безсмертя”), “Mr. Eliot's Sunday Morning Service” (“Недільна заутрення пана Еліота”), “Sweeney Among the Nightingales” (“Суїні серед солов'їв”). Більшість з них містять прикметні характеристики, які стають першим сигналом звернення уваги на епітетну структуру, “дуальність якої призводить до одивнення означуваного та означення в єдиному можливій комбінації їхнього поєднання і до створення фраз-об'єктів” [4, 13].

Безперечно, висока інтенсивність насичення епітетними структурами промовисто відчувається власне в текстах збірки. У ході дослідження було виявлено, що в поетичній збірці “Poems” часто трапляються епітетні структури з двома, трьома означеннями. Безумовно, особливу увагу привертає архітектонічна організація епітетної структури, аналіз якої дасть змогу простежити її функціональну значимість.

Так, за допомогою таких епітетних структур розкривається головний персонаж поетичного тексту “Hippopotamus” – гіпопотам: *He is merely flesh and blood; Flesh and blood is weak and frail, Susceptible to nervous shock, inflexions hoarse and odd* [17, 49]. Характеристики, які семантично доповнюють одна одну, допомагають зрозуміти, яким був гіпопотам. Йде мова про “складений (поширений) епітетний комплекс”, який “може включати в себе як два означення при одному означуваному (подвійний епітет), так і три епітета і більше (ланцюжковий епітет). Крім того, епітети можуть об'єднуватися в пари за допомогою сполучника “і” (парний епітет)” [6, 94]. Таким чином простежується ряд епітетних структур з парними епітетами *flesh and blood, hoarse and odd*, а також з ланцюжковими епітетами *weak and frail, Susceptible to nervous shock*, які включають в себе парні *weak and frail*. Нагадаємо, що О. Веселовський одним з перших у праці “З історії епітета” говорить про “парні епітети” і вказує на їхній високий емоційний потенціал [2, 69]. Поезія “Hippopotamus” вважається гострим вираженням антирелігійних поглядів Т. Еліота в ранній творчості. Порівняння церкви з гіпопотамом підказано, ймовірно, тим, що “Бегемот” – одне з середньовічних алегоричних позначень диявола. Парні епітети свідчать про те, що гіпопотам є смертним створінням, який веде звичайний спосіб життя. Підтвердженням цього слугує також наступна епітетна структура: *The hippo's feeble steps* [17, 49], яка є метафоричною за природою. Мається на увазі, що гіпопотаму властиві слабкості як будь-якій іншій живій істоті. До речі, йому протиставляється образ церкви, який Т. Еліот характеризує як *the True Church* (істинна церква) [17,

49–50]. Маємо свідчення того, що *the True Church* зустрічається тричі в поезії. Зрозуміло, що така епітетна структура зображена з іронією. Таким чином, Т. Еліот демонструє зневажливе ставлення до церкви.

У поезії “Hippopotamus” продовжується ряд епітетних структур з 2 означеннями: *In compassing material ends* [17, 49], *all the martyr'd virgins kist, in the old miasmal mist* [17, 50]. Епітети, які лежать в основі цих структур, дають різносторонні характеристики, що призводить до розширення смислового простору цих образів. Зауважимо, що “подвійний епітет, який дає двоаспектну характеристику, іноді називають вилкою” (За В. Москвіним) [8, 31]. Так, наприклад в епітетній структурі *in the oLd MiasMal Mist* вказується на те, що туман є старим і смердючим, тобто цей образ набуває різнобічних ознак. Крім того, між епітетом *miasmal* і означуваним *mist* відбувається переплетіння нюхових якостей із зоровими, адже туман можна побачити, але не відчуту нюхом. Йде мова про синестетичну епітетну структуру, складові якої поєднуються за рахунок алітерації (приголосні *L-M-M-M*). Так підкреслюється негативний настрій поета, спрямований проти церкви.

Не залишається поза увагою і образ Суїні, який Т. Еліот вводить у поетичні тексти збірки “Poems”. Це один із центральних персонажів цієї збірки. Тому її часто називають “Суїніадою”. Суїні втілює тваринне начало в людині, яке приймає різні види та аспекти (поезії “Sweeny Erect”, “Mr. Eliot’s Sunday Morning Service”, “A Cooking Egg”, “Sweeney Among the Nightingales”). Наприклад, у поетичному тексті “Sweeny Erect” Т. Еліот наділяє його такими характеристиками: *Broadbottomed, pink from nape to base* [17, 42]. Поет не перестає використовувати подвійні епітети, які надають образу різні характеристики. Образ Суїні стає втіленням нової людини: *Sweeny Erect(us)* – пародія на *homo sapiens* (людину розумну). Звернемося до першої строфи цієї поезії:

Paint me a *cavernous waste shore*
Cast in *the unstilled Cyclades*,
Paint me *the bold anfractuons rocks*
Faced by *the snarled and yelping seas* [17, 42].

У чотиривірші спостерігається 4 епітетні структури, 3 з яких містять по 2 характеристики. Нагромадження епітетних структур призводить до посилення сприйняття цього фрагменту поетичного тексту. Так Т. Еліот описує природу, наділяючи її різними властивостями. Досить цікавою є епітетна структура *the Snarled and yelping SeaS* (злі, кричущі моря), яка починається та закінчується на літеру *S*. Іншими словами, простежується алітерація, яка забезпечує фонічну цілісність епітетної структури. Як відомо, шиплячі літери викликають багато негативних емоцій. Так і епітет *snarled* несе емоційно-негативний відтінок. До того ж епітетна структура *the Snarled and yelping SeaS* будується на основі антропоморфізму, наділяючи море людськими рисами. Без сумніву, усі ці епітетні структури свідчать про сатиричність образу Суїні, який стає втіленням бездуховного, тваринного існування сучасного обивателя.

Особливу ланку займають антропонімічні епітетні структури у збірці “Poems”, які переважно використовуються для зображення природи. Найяскравішими прикладами є наступні: *the inSurgent galeS* [17, 42], *the water pale and thin* [17, 54], *the shrunken seas* [17, 56], *the Stiff diShonoured Shroud* [17, 57]. Серед них є епітетні структури з одним епітетом: *the inSurgent galeS*, *the shrunken seas*, і з двома: *the water pale and thin* (парні епітети), *the Stiff diShonoured Shroud* (епітетна вилка), які надають більш розгорнуту характеристику природним явищам. Крім того, в епітетних структурах *the inSurgent galeS* і *the Stiff diShonoured Shroud* знов-таки алітерується звук [s]. “Суголося приголосних в епітеті та понятті, що ним визначається, зближують словесні одиниці, поєднання яких у звичайному мовленні – неможливе чи недоцільне” [3, 33]. Маємо свідчення того, що Т. Еліот використовував алітерацію для поєднання означення і означеного, які семантично віддалені один від одного. Таким чином, природні явища набувають рис, характерних людині, створюючи при цьому одивнену реальність поетичних текстів.

Індивідуально-стильову своєрідність поезій збірки “Poems” також забезпечують метафоричні і метонімічні епітетні структури, які привертають увагу своєю експресивністю: *This withered root of knots of hair* [17, 42], *the penny world* [17, 45], *The circles of the stormy moon* [17, 56], *promise of pneumatic bliss* [17, 52], *the bloody wood* [17, 57] – метафоричні; *the unoffending feet* [17, 54], *with murderous paws* [17, 56], *heavenly arms* [17, 50] – метонімічні. Нагадаємо, що “в метонімічних епітетах так само, як і в метафоричних, має місце “накладання” прямого значення слова на його переносне значення, але з тією різницею, що означаюче і означуване зіставляються на основі суміжності, а не подібності” [9, 10]. Без сумніву, такі епітетні структури спрямовані на одивнення поетичного мовлення.

Звернімося до розгляду епітетної структури *This withered root of knots of hair*, яка привертає увагу не лише своєю підвищеною метафоризацією, але й архітектонічною організацією. У цьому випадку Т. Еліот використав ланцюжок епітетів, які виражаються прикметником і двома іменниками, які увиразнюють якість поняття. О. Потєбня зазначав, що іменник “ближчий до почут-

тевого образу і тому першообразніший, ніж прикметник...” [11, 60]. У поетичних текстах збірки можна знайти ряд епітетних структур, до складу яких входять іменникові епітети: *Defunctive music under sea*, *The smoky candle end of time* [17, 40], *With subtle effluence of cat* [17, 52], *the souls of the devout Burn invisible and dim* [17, 54]. Такі епітетні структури дають розгорнуту характеристику образам, зображених Т. Еліотом, підкреслюючи або уточнюючи основну якість.

З точки зору буденної реальності дещо несподіваними виглядають поодинокі випадки оксиморонних епітетних структур, які функціонують у поезії “*Whispers of Immortality*”: *breastless creatures*, *a lipless grin* [17, 52]. Безумовно, наведені приклади за рахунок ускладнених семантичних стосунків між означенням та означуваним переводять поняття у площину асоціативної багатозначності, тим самим створюючи унікальні образи поезії. Не випадково Т. Еліот використав оксиморонні епітетні структури у поетичному тексті “*Whispers of Immortality*”. Адже в цій поезії іронічно співставленні несумісні за своєю природою речі: “наділене душею згасання і позбавлена тіла плоть” [15, 159].

Т. Еліот зображує персонажів поетичних творів збірки “*Poems*” переважно в похмурих тонах. Про це свідчить колористична епітетна структура *The silent man in mocha brown* [17, 56] і ряд колірних епітетних структур: *the dark room* [17, 37], *The silent vertebrate in brown* [17, 56], *White feathers* [17, 39], *as white as snow* [17, 50]. Світ, в якому перебувають персонажі, позбавлений барв. Т. Еліот не приділяє уваги кольорам у збірці “*Poems*”. Проте й самі поетичні тексти аж ніяк не потребують кольорових гам для того, щоб передати їх сутність.

Зауважимо, що епітетна структура в поетичному тексті може знаходитися в трьох позиціях: на початку, в середині і в кінці вірша. Зрозуміло, що кожна з позицій несе певне функціональне навантаження. Недарма О. Волковинський зазначав, що “особлива архітектонічна функція епітета в поетичному тексті визначається здатністю цього тропа до семантичного збагачення поетичного тексту та розширення смислового простору в контексті конкретного ліричного твору” [4, 191], що і спостерігається в поезіях Т. Еліота. Розташування епітетних структур у межах вірша кожної поезії збірки “*Poems*”, а також розташування епітета по відношенню до означуваного в епітетній структурі зазначено в наступній таблиці:

Назва поезії	Gerontion	Burbank with a Baedeker: Bleistein with a Cigar	Sweeney Erect	A Cooking Egg	The Hippopotamus	Whispers of Immortality	Mr. Eliot's Sunday Morning Service	Sweeney Among the Nightingales
Заг. к-сть епітетних структур	41	15	19	10	20	17	18	19
К-сть епітетних структур на початку вірша	12	7	5	4	9	5	3	3
К-сть епітетних структур в середині вірша	6	–	–	1	1	–	1	1
К-сть епітетних структур в кінці вірша	23	8	14	5	10	12	14	15
К-сть епітетних структур з епітетом у препозиції	31	13	14	8	16	14	10	16
К-сть епітетних структур з епітетом у постпозиції	10	2	5	2	4	3	8	3

Загальна кількість епітетних структур збірки “*Poems*” складає 159, 48 з них знаходяться на початку вірша, 10 – у середині і 101 – в кінці. У процентному співвідношенні це відповідає 30% / 6% / 64%. Домінування епітетних структур у кінці віршів посилює структурну організацію поетичних текстів, а, отже, стає одним з показників поетичного стилю збірки “*Poems*”.

Також важливу роль відіграє розташування епітета по відношенню до означуваного в епітетній структурі. За такого підходу було встановлено, що в препозиції епітет знаходиться в 122 епітетних структурах, що становить 77%, а в постпозиції – в 37 епітетних структурах, що дорівнює 23%. Епітетні структури з препозитивним розташуванням епітета переважають більше, ніж втричі. Звісно, такий взаємозв'язок між епітетом і означуваним словом є типовим на відміну від постпозитивного (інверсійного). Нагадаємо слова Л. Турсунової: “Найрідкіснішою, але тим не менш вельми виразною моделлю епітета в мові художньої літератури є модель, в якій епітет виражений прикметником в постпозиції. ... Постановка прикметника після означуваного слова привертає до нього особливу увагу, таким чином, акцентується його значення” [13, 77]. Наявність епітетних структур з епітетом у постпозиції свідчить про підвищення емпатичності цих струк-

тур, внаслідок чого відбувається увиразнення ознаки, притаманної певному образу чи поняттю збірки “Poems”.

Отже, епітетні структури, які функціонують у збірці “Poems”, відіграють значну роль для характеристики тих чи тих образів, розкриття ідей Т. Еліота, конкретизації понять. Інтенсивний вжиток епітетних структур підкреслюється їх широкою класифікацією: антропонімічні, метафоричні, метонімічні, оксиморонні, колірні, які створюють одивнену реальність поезій, демонструють оригінальність авторського вираження певного змісту. Звернення до архітектонічної функції епітетних структур дозволило досягнути їх здатність до розширення смислових асоціацій у контексті поезій. Можемо стверджувати, що розташування епітетних структур у кінці віршів сприяло посиленню структурної організації поетичних текстів збірки “Poems”, визначило динаміку та експресію поезій. Алітераційне зближення епітетів з означуваними словами збагатило фонічне оздоблення поетичної мови. Таким чином, можемо стверджувати, що розмаїття епітетних структур надає поетичній збірці “Poems” ознак неповторності та високої поетичної майстерності.

Список використаних джерел

1. Бент М. М. Метафора в поезии Томаса Стернза Элиота 1910-20-х гг. в свете его эстетической теории : диссертация ... кандидата филологических наук : 10.01.03 / Бент Мария Марковна ; [Ур. федер. ун-т имени первого Президента России Б.Н. Ельцина]. – Челябинск, 2011. – 287 с.
2. Веселовский А. Н. Историческая поэтика [вступ. ст. И. К. Горского; сост., коммент. В.В. Молчаевой] / А. Н. Веселовский. – М. : Высшая школа, 1989. – 406 с.
3. Волковинський О. Алітераційний епітет (із поезики символізму) / Олександр Волковинський // Слово і час. – 2006. – № 12. – С. 28–34.
4. Волковинський О. Поетика епітета : монографія / Олександр Волковинський. – Кам’янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2011. – 350 с.
5. Грабовецька О. С. Епітетна конструкція у художньому перекладі (на матеріалі української та англійської мов) : дис. ... канд. філол. наук : 10. 02. 16 / Грабовецька Ольга Сергіївна. – Львів, 2003. – 201 с.
6. Губанов С. А. Эпитет в творчестве М. И. Цветаевой : семантический и структурный аспекты : дис...канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Губанов Сергей Анатольевич ; Самарский государственный университет. – Самара, 2009. – 234 с.
7. Кинцак А. М. Актуализация метафорических эпитетов в англоязычной поэзии : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 “Германские языки” / Александр Михайлович Кинцак ; [Киев. гос. пед. ин-т иностр. яз]. – Киев, 1987. – 24 с.
8. Москвин В. П. Эпитет в художественной речи / В. П. Москвин // Русская речь. – 2001. – № 4. – С. 28–32.
9. Онопрієнко Т.М. Епітет у системі тропів сучасної англійської мови : (Семантика. Структура. Прагматика) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Онопрієнко Тетяна Миколаївна ; [Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна]. – Х. : [б. в.], 2002. – 19 с.
10. Половинкина О. Некто Гришкина из стихотворения Т.С. Элиота : Поэтическое впечатление о “Русских сезонах” / О. Половинкина // Вопр. лит. – М., 2009. – Вып. 4. – С. 434–448.
11. Потєбня А. А. Из записок по русской грамматике. – Т. III. : Об изменении значения и заменах существительного / А. А. Потєбня. – М. : Просвещение, 1968. – 551 с.
12. Статкевич Л. П. Форми і функції інтертекстуальності в поезії Томаса Стернза Еліота : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.04 / Статкевич Лариса Павлівна ; Кам’янець-Поділ. держ. пед. ун-т. – Кам’янець-Подільський, 2007. – 215 с.
13. Турсунова Л. К проблеме классификации эпитетов / Л. Турсунова // Сб. научн. трудов МГПИЯ им. М. Тореца. Вопросы романо-германской филологии / отв. ред. А. В. Кунин. – М., 1974. – Вып.75. – С. 67–89.
14. Ушакова О.М. Миф о Прокне и Филомеле в поэзии Т.С. Элиота / О. М. Ушакова // Изв. Урал. гос. ун-та. – Екатеринбург, 2001. – N 21. - С. 17–33.
15. Элиот Т. С. Бесплодная земля: [избранные стихотворения и поэмы] / Т. С. Элиот / [пер. с англ. А. Сергеева; предисл. Я. Засурского]. – М. : Прогресс, 1971. – 188 с.
16. Childs D.J. Generating modernism and New Criticism from anti-Semitism : Laura Riding and Robert Graves read N.S. Eliot’s early poetry / D. J. Childs // Modernism and race. – Cambridge etc., 2011. – P. 77–96.
17. Eliot T. S. The Complete Poems and Plays / T. S. Eliot. – L. : Faber and Faber, 2004. – 608 p.
18. Patrides C.A. T.S. Eliot : Alliances of levity and seriousness / C. A. Patrides // Sewanee rev. – 1988. – Vol. 96, N 1. – P. 77–94.

Summary. The article deals with the epithet structures, which functionate in the collection "Poems" written by T. Eliot. The particular attention is paid to the architectonic modifications of epithet structures. The functional significance of epithet structures is determined in the poetic texts. Also it is found out their role for the characteristics of any of the images and revelation of the main ideas of T. Eliot which are reflected in the collection "Poems".

Key words: architectonics, defamiliarization, epithet structure, T. Eliot.

УДК 821. 161.2: 82 – 13

Л.О.Литвинюк

ПЕЙЗАЖНА ЛІРИКА ІВАНА ПЕРЕПЕЛЯКА: ЕТНІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті досліджується пейзажна лірика, своєрідне трактування якої розкриває головну прикмету мистецько-філософського світогляду Івана Перепеляка. Увагу зосереджено на розкритті через ліричний компонент етнічного аспекту.

Ключові слова: концепція, поетика, лірика, етюд, пейзаж, феномен, традиції, континуум.

Кінець ХХ-го початок ХХІ-го століття докорінно змінили принципи традиційного осмислення соціального буття суспільства та людини. Прагнення сказати нове змушувало філософів, письменників, художників, науковців шукати необхідні форми вираження, використовувати всі можливості, що закладені у структурі буття.

«Наша література – то література гордих і прекрасних ідей та образів, то література людяності, – а це ж так прекрасно!» [11, 1]. Творчість митців, що прийшли в другій половині ХХ ст. І. Драча, М. Вінграновського, Л. Костенко, В. Коротича, В. Симоненка, В. Коломійця, Б. Олійника органічно виросла з тих традицій, які розвивали старші майстри: П. Тичина, М. Рильський, В. Сосюра, М. Бажан, А. Милишко, М. Нагнибіда, В. Мисик. На сьогоднішній день залишається багато поетів, яких мало знає покоління ХХІ ст. і яких було б необхідно вивчати і досліджувати. Одним із таких і є Іван Перепеляк. Час становлення його як поета був у житті нашої держави періодом, коли епоха відносної свободи творчості, реабілітації самого права бути митцем, скінчилася, скінчилася сумно й трагічно, новими переслідуваннями й репресіями. Увага до особистісного начала в людині, до її внутрішнього, духовного світу, пошуки гармонії між громадським і особистим, між інтересами особи і суспільства – ось, що характеризує творчість поета у 60-і роки. Поезія 70-90-х років взагалі позначена поглибленою увагою до проблем: людина як творець, її місце в житті, її взаємини зі світом; відповідальність поета-громадянина перед суспільством.

Актуальність дослідження: за часів становлення Івана Перепеляка як поета, українська література переживала не кращі роки, вона розвивалася під пильним оком цензури. Найсміливіші рукописи осідали у видавництвах чи власних шухлядах, значна перевага надавалася російському слову. Тому пейзажна лірика Івана Перепеляка – це своєрідна мистецька концепція українського пантеїзму. Адже праукраїнський культ природи, виплеканий поетичним світомисленням наших предків, будучи пронизаним максимальною експресією світопочування, оприявнює у слові потужну пантеїстичну орієнтацію. У цій єдності людини і природи криється особлива привабливість і життєвість української пейзажної лірики.

Даній темі в українському літературознавстві були присвячені праці: Білецького О. «Зображення живої та мертвої природи» (1923), у якій академік досліджував становлення та розвиток пейзажу як одного із елементів художнього твору, а також праця Степанової Ю. «Поетика описання» (1975). Над проблемою функціонування пейзажу у творчості шістдесятників працював відомий літературознавець Салига Т., який цій проблемі присвятив статтю «У глибинах гармонії» (1986).

Письменник В. Мисик високо оцінив першу збірку поета: «Давно з цікавістю стежу за висупами в пресі молодого поета Івана Перепеляка. Збірка його «На березі світання» дає підстави сподіватися, що в літературу нашу увійде нове ім'я» [5, 64].

Мета дослідження пролягає у цілісному і комплексному аналізові картин художньо-образного мислення Івана Перепеляка у контексті духовних етнокультурних осягнень людського буття, де пейзаж відображає психологію національного мислення, національний світогляд.